

บทที่ 4

รูปแบบในการพัฒนาหลักสูตร



Dr. Bualak Petchngam





ทำไมต้องพัฒนาหลักสูตร?

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับการพัฒนา
หลักสูตร คือ

การออกแบบหลักสูตร

(the curriculum design)

หมายถึง ลักษณะ ของกระบวนการในการ
เลือกองค์ประกอบต่าง ๆ รวมทั้งเทคนิควิธีการ
ทั้งหมดในการจัดทำหลักสูตร และการจัดเนื้อหา
สาระและมวลดประสบการณ์ในหลักสูตรที่จัดขึ้น



รูปแบบคืออะไร?

“รูปแบบ” (Model)

เป็นนามธรรมของการคิด ซึ่งบุคคลแสดงออกมา
ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือ
แผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้
ชัดเจนขึ้น (ทิตนา แคมมณี, 2548, หน้า 222)





การพัฒนาหลักสูตร
Curriculum Development

การพัฒนาหลักสูตรมีแนวคิดอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่

โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

2. การปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น

(Saylor and Alexander, 1981, p.7)

วิธีการการพัฒนาหลักสูตร

มี 5 วิธีการ

1. การพัฒนาหลักสูตรจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง
2. การพัฒนาหลักสูตรจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน
3. การพัฒนาหลักสูตรแบบวิธีการสาธิต
4. การพัฒนาหลักสูตรวิธีการอย่างมีระบบ
5. การพัฒนาหลักสูตรโดยวิธีเชิงปฏิบัติการ

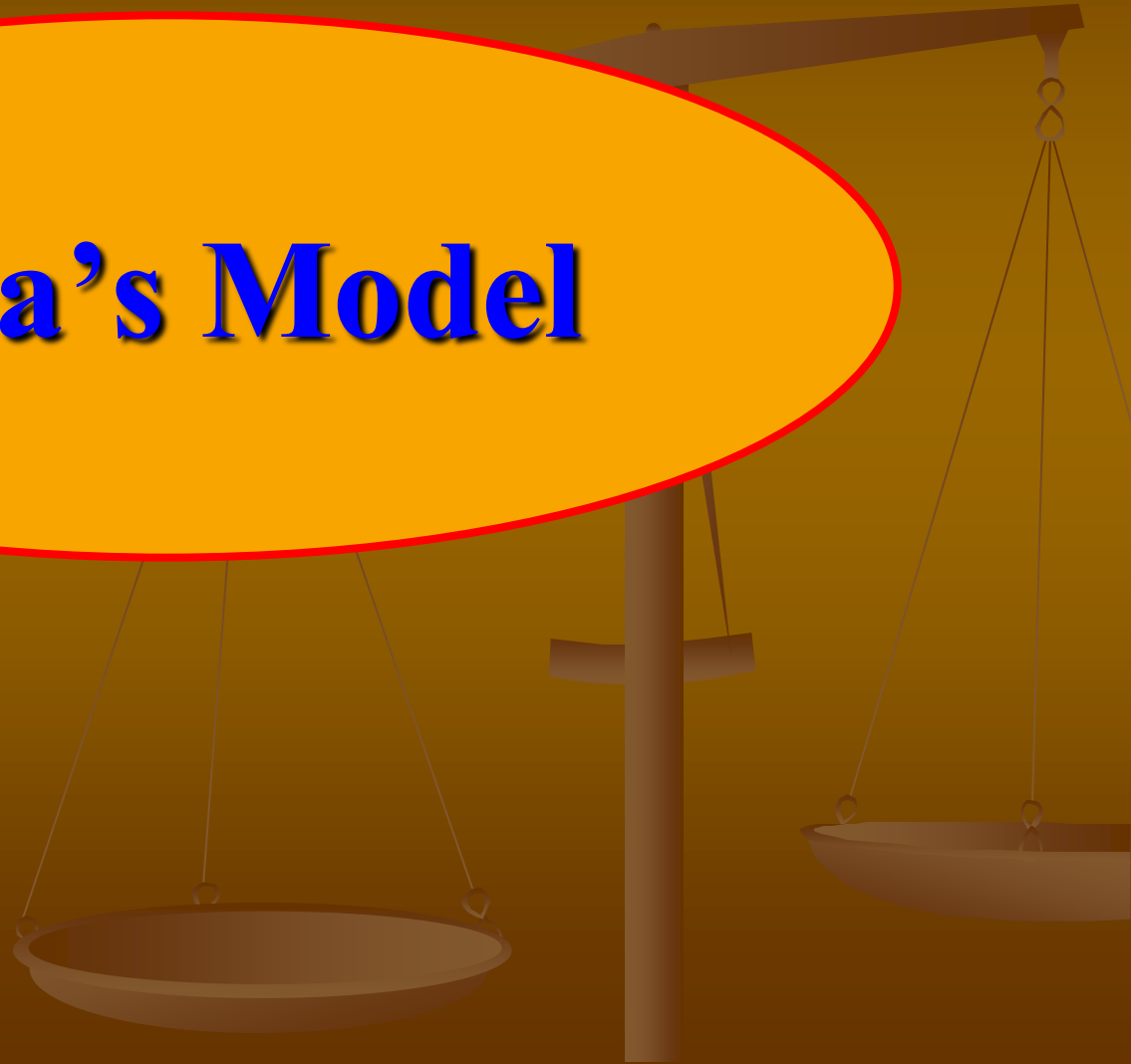


การพัฒนาหลักสูตรจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง

- **AIM's Model**
- **Taba's Model**
- **Tyler's Model**
- **Oliva's Model**
- **Saylor-Alexander's Model**
- **Macdonald's Model**
- **Zais Electric's Model**
- **Cornett's Model**



Taba's Model



ตรวจสอบ
ความ
เหมาะสม
ของ
หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 วินิจฉัยความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดจุดประสงค์เฉพาะ

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 จัดระบบเนื้อหา

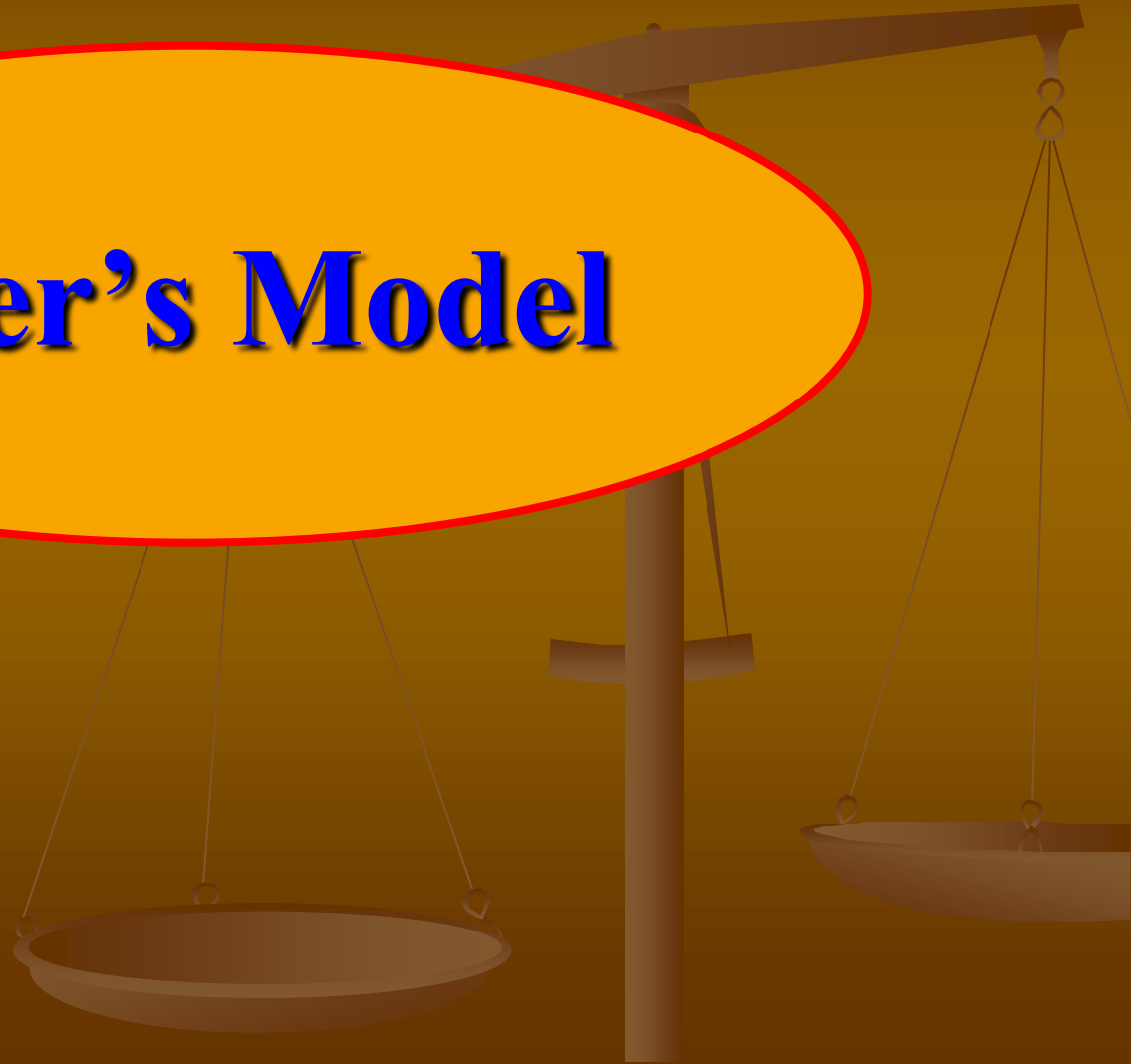
ขั้นตอนที่ 5 การเลือกกิจกรรม

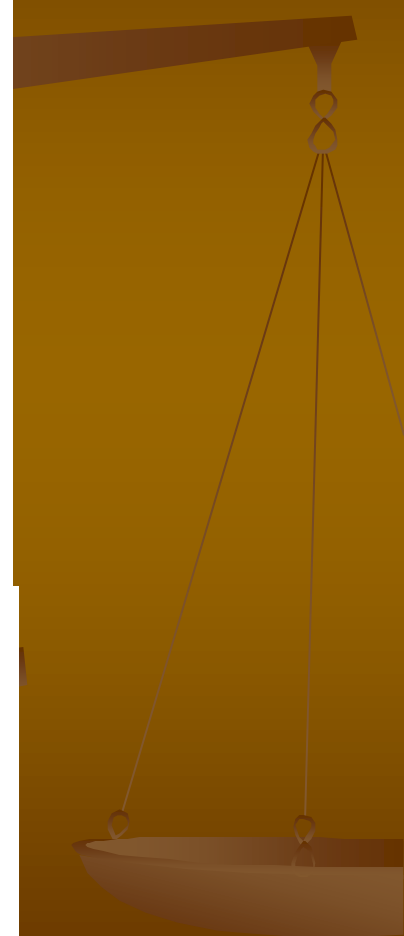
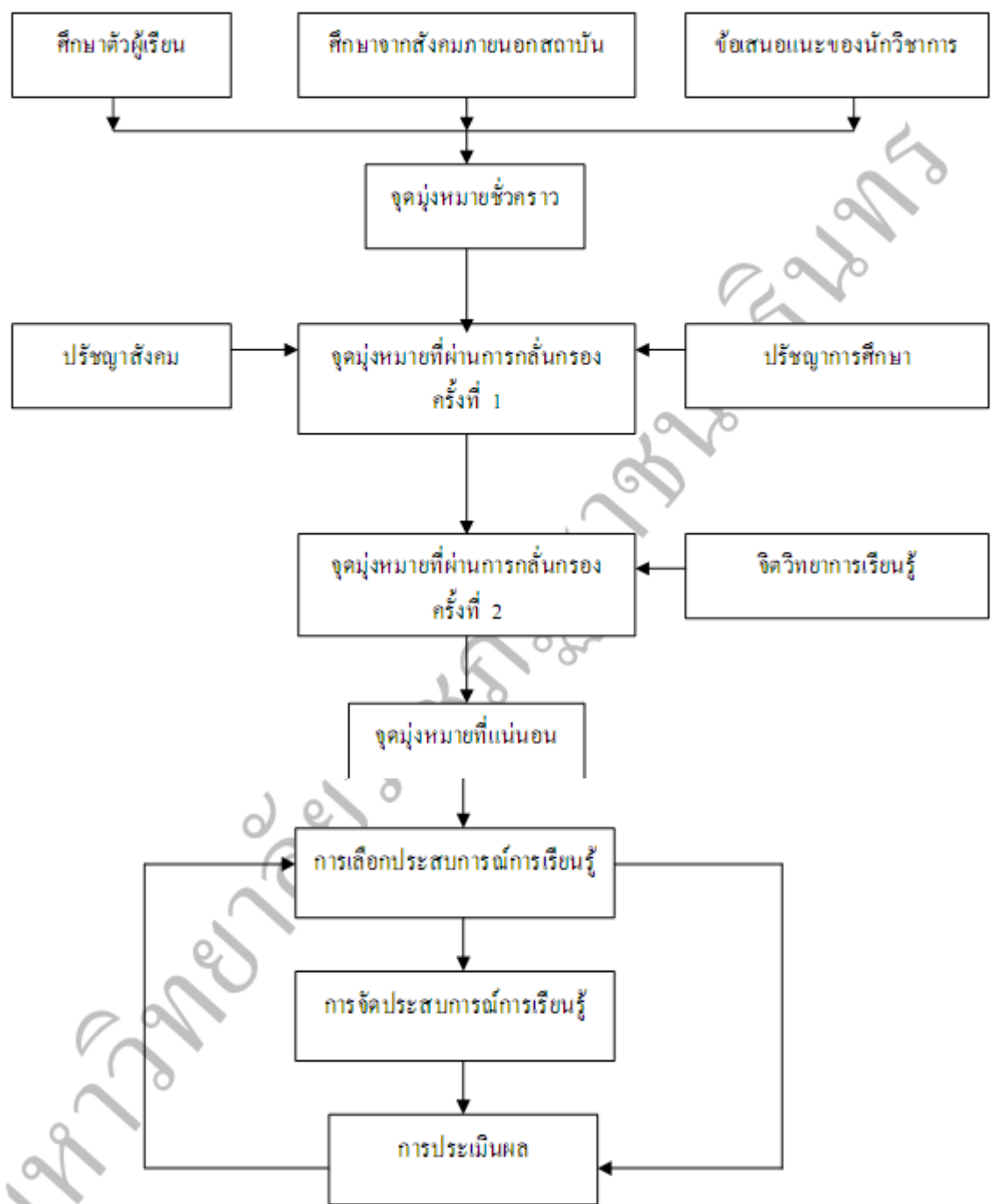
ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผล

ขั้นตอนที่ 6
การจัดกิจกรรม



Tyler's Model





คำถามที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวคิดของ Tyler

ผู้เรียน

(1) มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่สถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดให้กับ

บรรลุดุประสงค์ที่กำหนดไว้

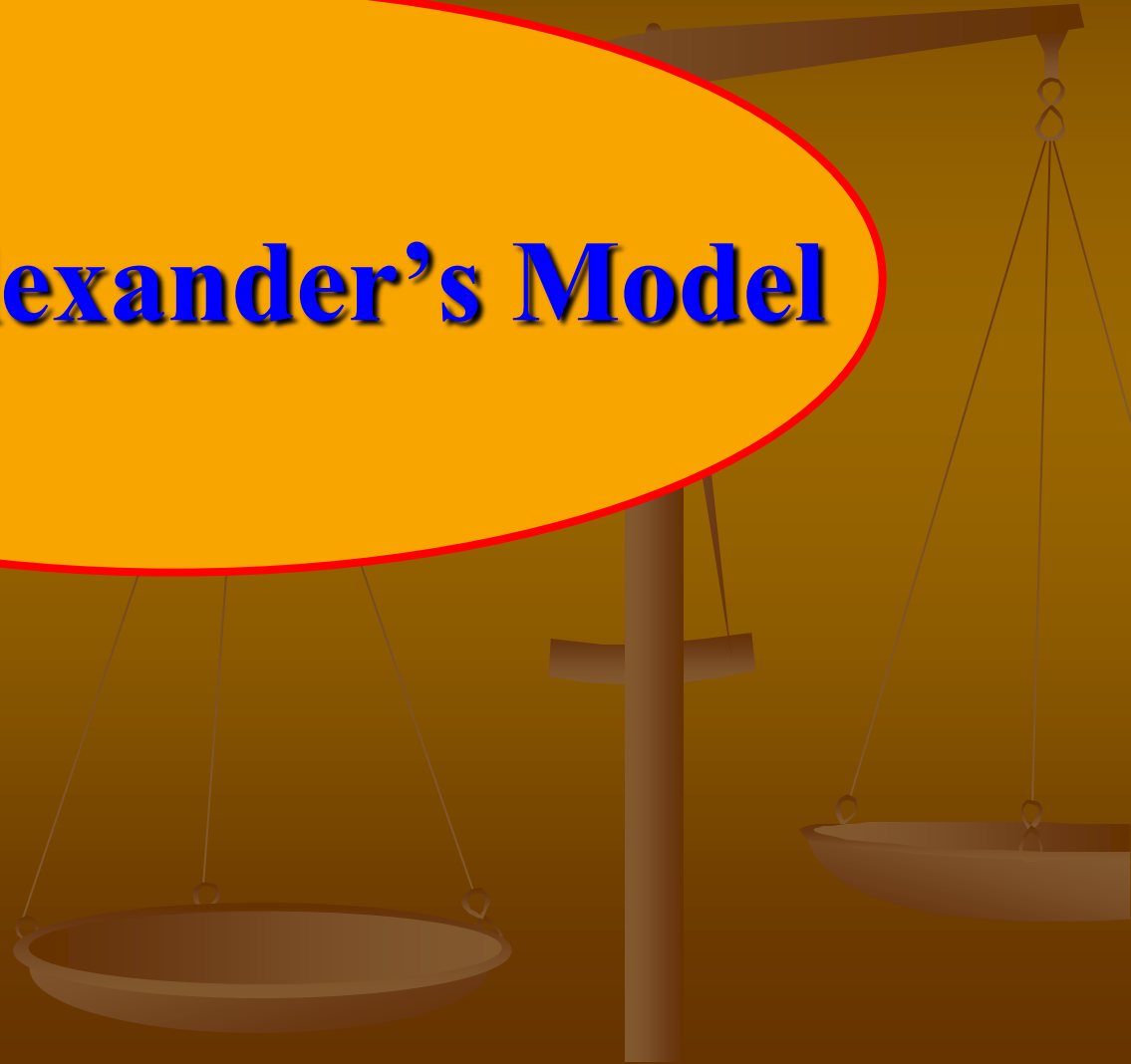
(2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่สถาบันการศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อให้

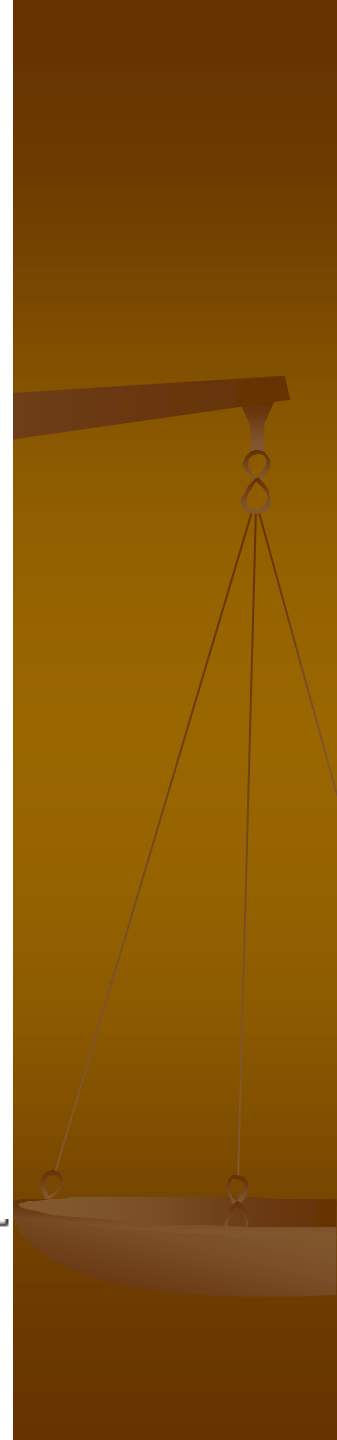
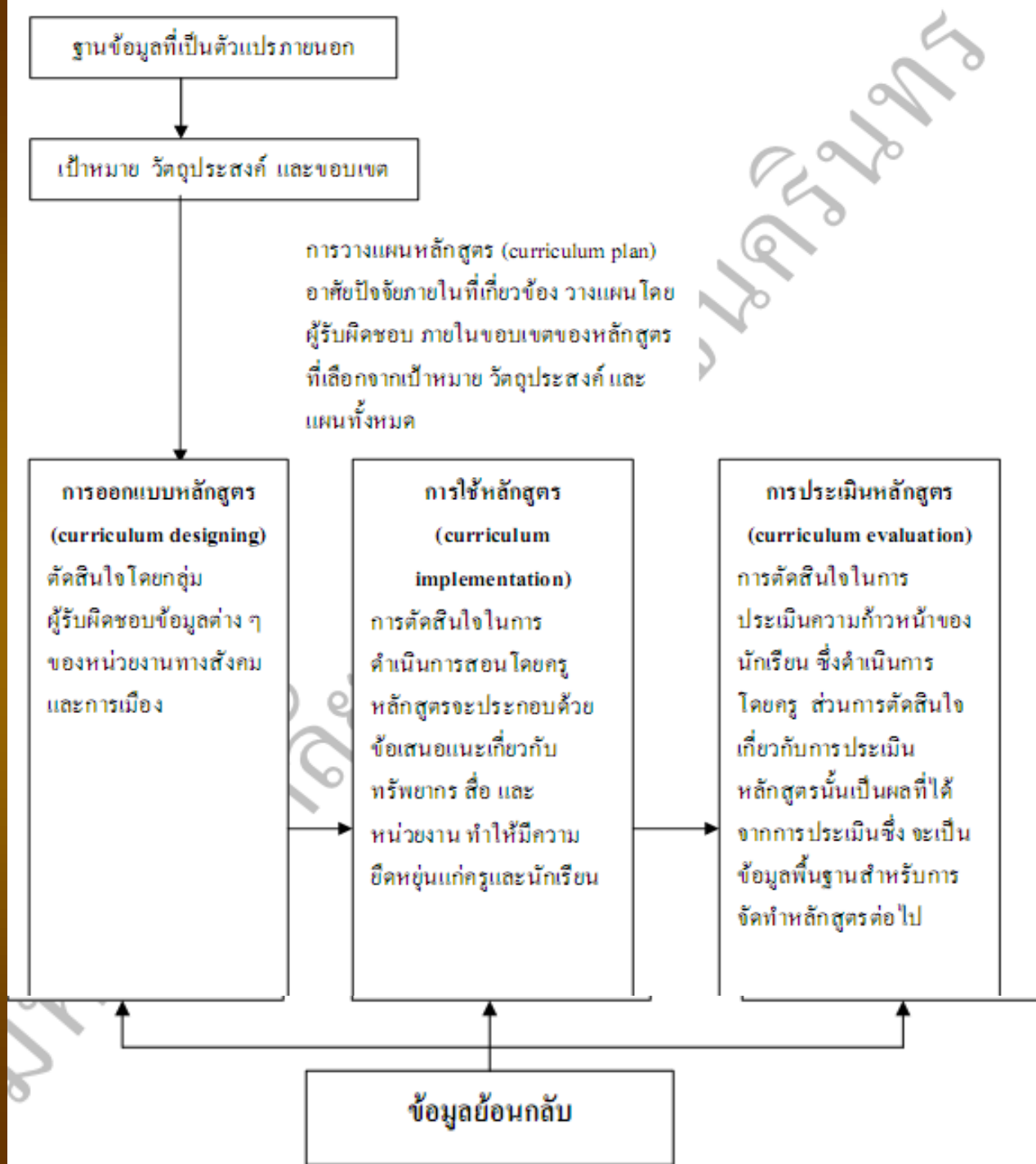
(3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

(4) จะประเมินผลประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการศึกษาอย่างไร จึงจะ

ตัดสินได้ว่าบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

Saylor-Alexander's Model





**การพัฒนาหลักสูตร
จากเบื้องล่างสู่เบื้องบน
(Backward Design)**



กำหนดผลลัพธ์
ที่ต้องการ

กำหนดการปฏิบัติ
ที่ได้รับการยอมรับ

วางแผนการจัด
ประสบการณ์
การเรียนรู้

แนวคิดของ Ralph Tyler (ค.ศ 1949)

กำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ

เริ่มจากการตั้ง 3 คำถาม

- ผู้เรียนควรมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจะไปทำอะไรได้บ้าง
 - ความเข้าใจจะทำให้เกิดคุณค่าอะไรบ้าง
 - ความเข้าใจนั้นจะกำหนดได้อย่างไร

กำหนดการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับ

ตรวจสอบความเข้าใจ/ความรู้ของผู้เรียน
อย่างไม่เป็นทางการ

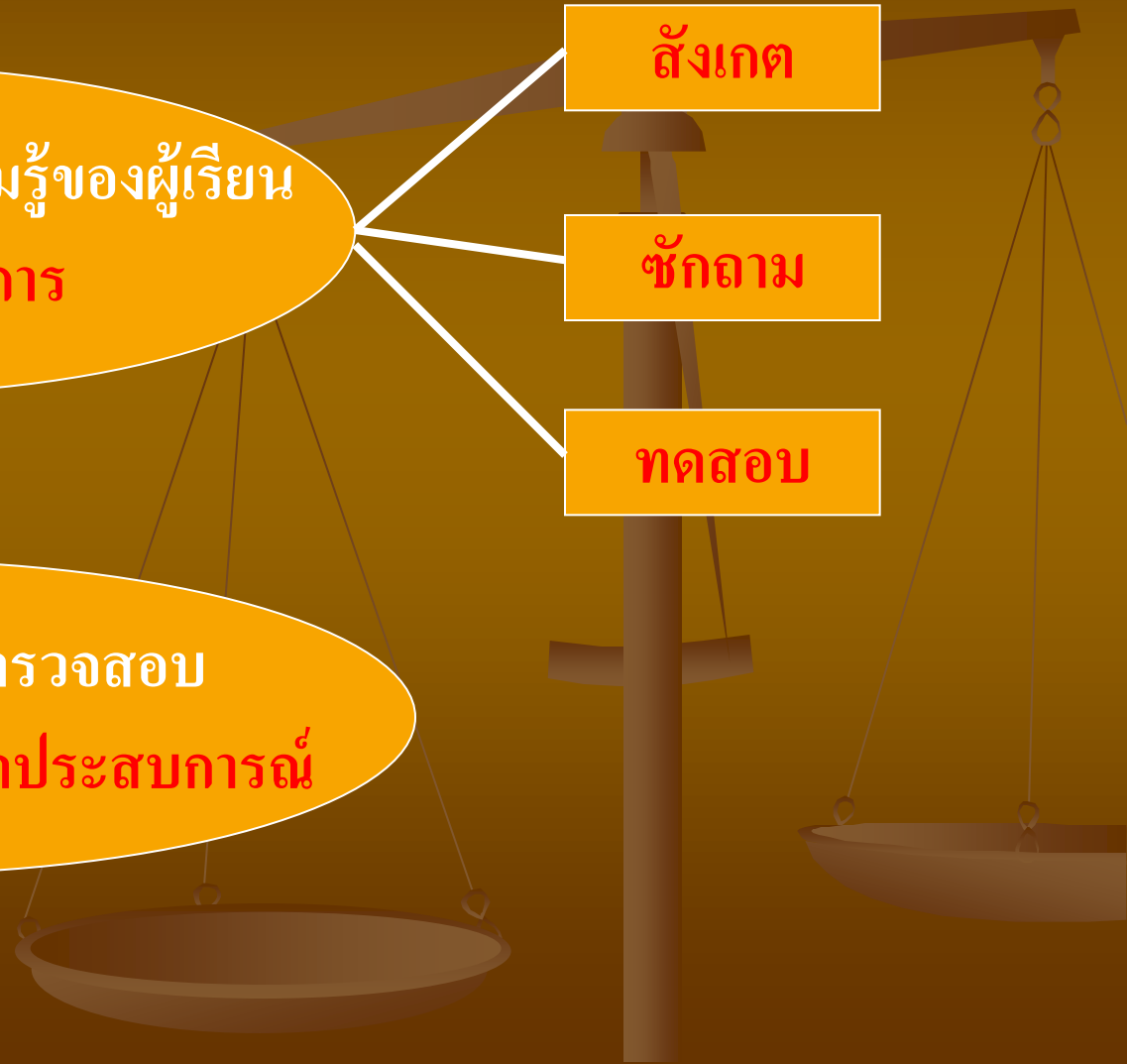
สังเกต

ซักถาม

ทดสอบ

สรุปประเมินผลการตรวจสอบ

เพื่อนำไปสู่การวางแผนจัดประสบการณ์



วางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

กำหนดเนื้อหา ความรู้ ทักษะ

กำหนดกิจกรรม วิธีการจัดการเรียนการสอน

กำหนดสื่อ วัสดุ ทรัพยากรการเรียนการสอน

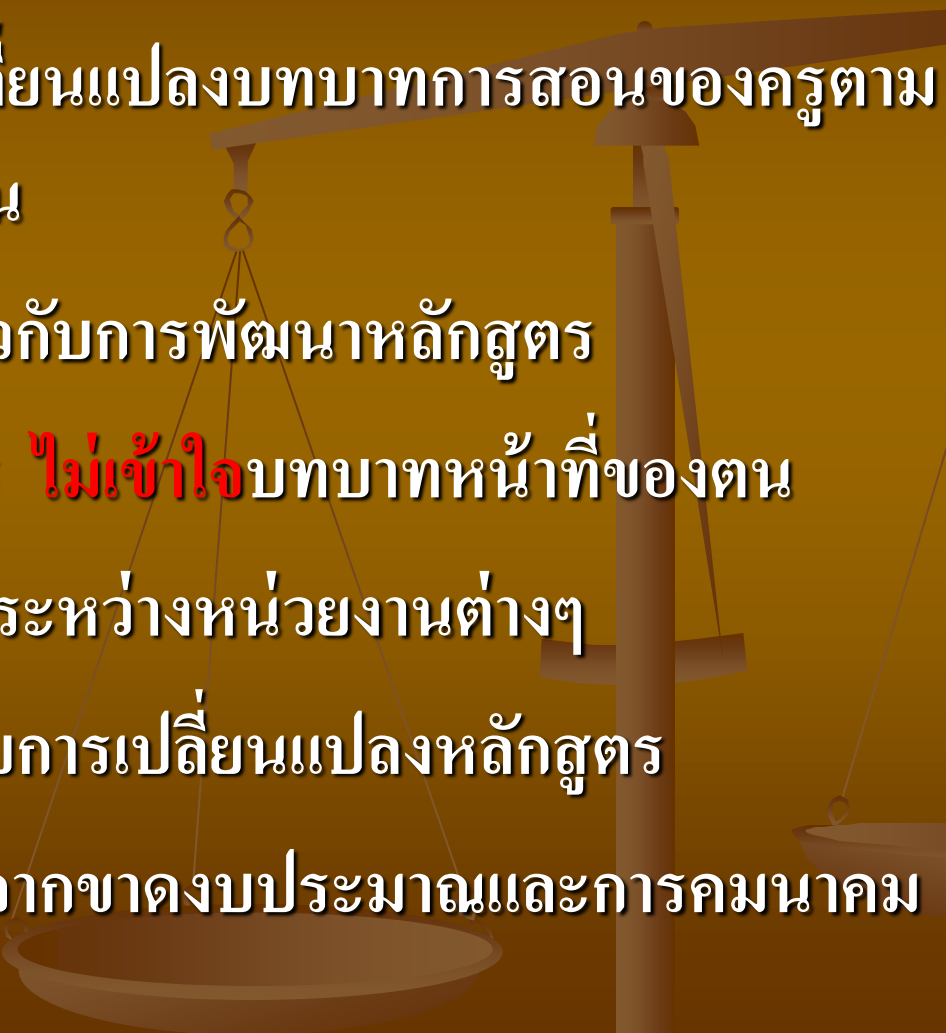
เขียนหลักสูตรที่ครอบคลุม



องค์ประกอบของหลักสูตร

- 1) เป้าประสงค์และนโยบายทางการศึกษา (educational goals and policies) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
- 2) จุดหมายของหลักสูตร (curriculum aims) เป็นผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรแล้ว
- 3) รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (types and structures) ซึ่งเป็นลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์
- 4) จุดประสงค์ของวิชา (subject objectives) เป็นผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
- 5) เนื้อหา (content) เป็นสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
- 6) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (instructional objectives) เป็นการระบุถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากเรียนรู้เนื้อหาที่กำหนด
- 7) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (instructional strategies) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
- 8) การประเมินผล (evaluation) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
- 9) วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (curriculum materials and instructional media) ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพ

ปัญหาของการพัฒนาหลักสูตร

- ขาดครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสม
 - การไม่ยอมรับและไม่เปลี่ยนแปลงบทบาทการสอนของครูตามแนวหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
 - ไม่มีการจัดอบรมครูเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
 - ศูนย์การพัฒนาหลักสูตร ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน
 - ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ
 - ผู้บริหารไม่สนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
 - ขาดแคลนเอกสาร เนื่องจากขาดงบประมาณและการคมนาคมขนส่งไม่สะดวก
- 

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรในอนาคต

- พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ (เครือข่ายวิชาการ วิชาชีพ)
- พัฒนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)
- จัดหลักสูตรเพื่อการพัฒนาคนต่อเนื่องตลอดชีวิต
- รูปแบบหลักสูตรที่หลากหลายมากขึ้น เช่น หลักสูตรการศึกษาภาคพิเศษ หลักสูตรเฉพาะกิจ หลักสูตรฝึกอบรม
- เปิดหลักสูตรนานาชาติเพิ่มขึ้น
- มีการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย ๒ ประเทศ เช่น เวียดนาม เขมร ลาว มลายู

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรในอนาคต (ต่อ)

- มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น และไม่ขัดกับสังคมและสิ่งแวดล้อม
- หลักสูตรและการเรียนการสอนจะต้องพัฒนาทักษะในการคิด การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และความสามารถในการสื่อสาร พัฒนาการให้คิดกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้
- ให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งเรื่องที่เป็นสากล นานาชาติ และของไทย “รู้เขารู้เรา”
- พัฒนาหลักสูตรโดยยึดหลักสูตรส่วนกลาง ๖๐ %

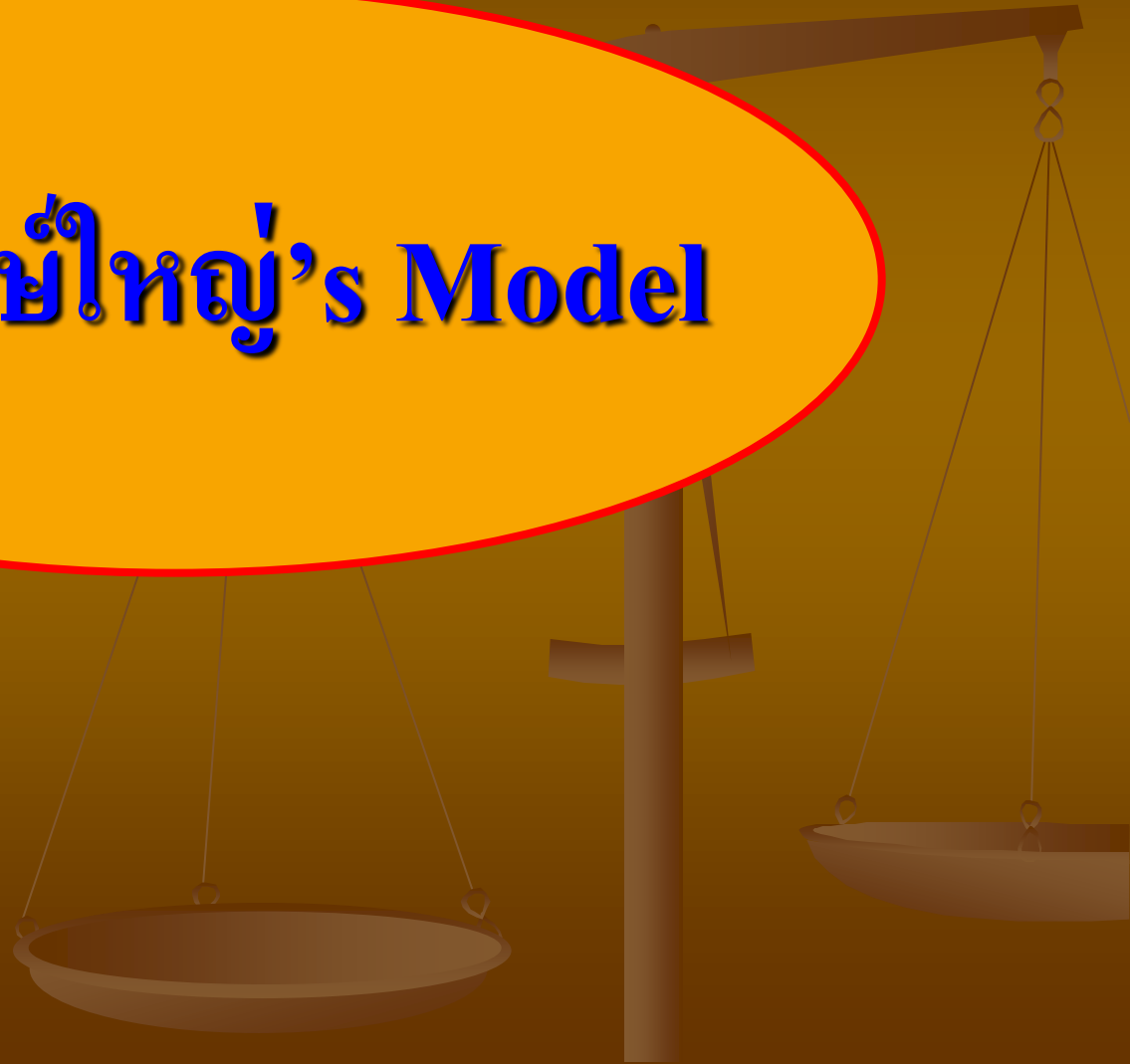
รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาไทย

1. วิชัย วงษ์ใหญ่'s Model

2. ทิศนา แคมมณี's Model



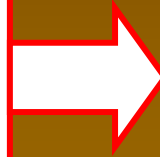
วิจัย วงษ์ใหญ่'s Model



ระบบ

การร่างหลักสูตร

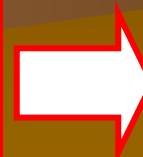
- สิ่งกำหนดหลักสูตร
- รูปแบบหลักสูตร
- การตรวจสอบหลักสูตร
- การปรับแก้หลักสูตร



ระบบ

การนำหลักสูตรไปใช้

- การอนุมัติหลักสูตร
- การวางแผนการใช้หลักสูตร
- การดำเนินการใช้หลักสูตร



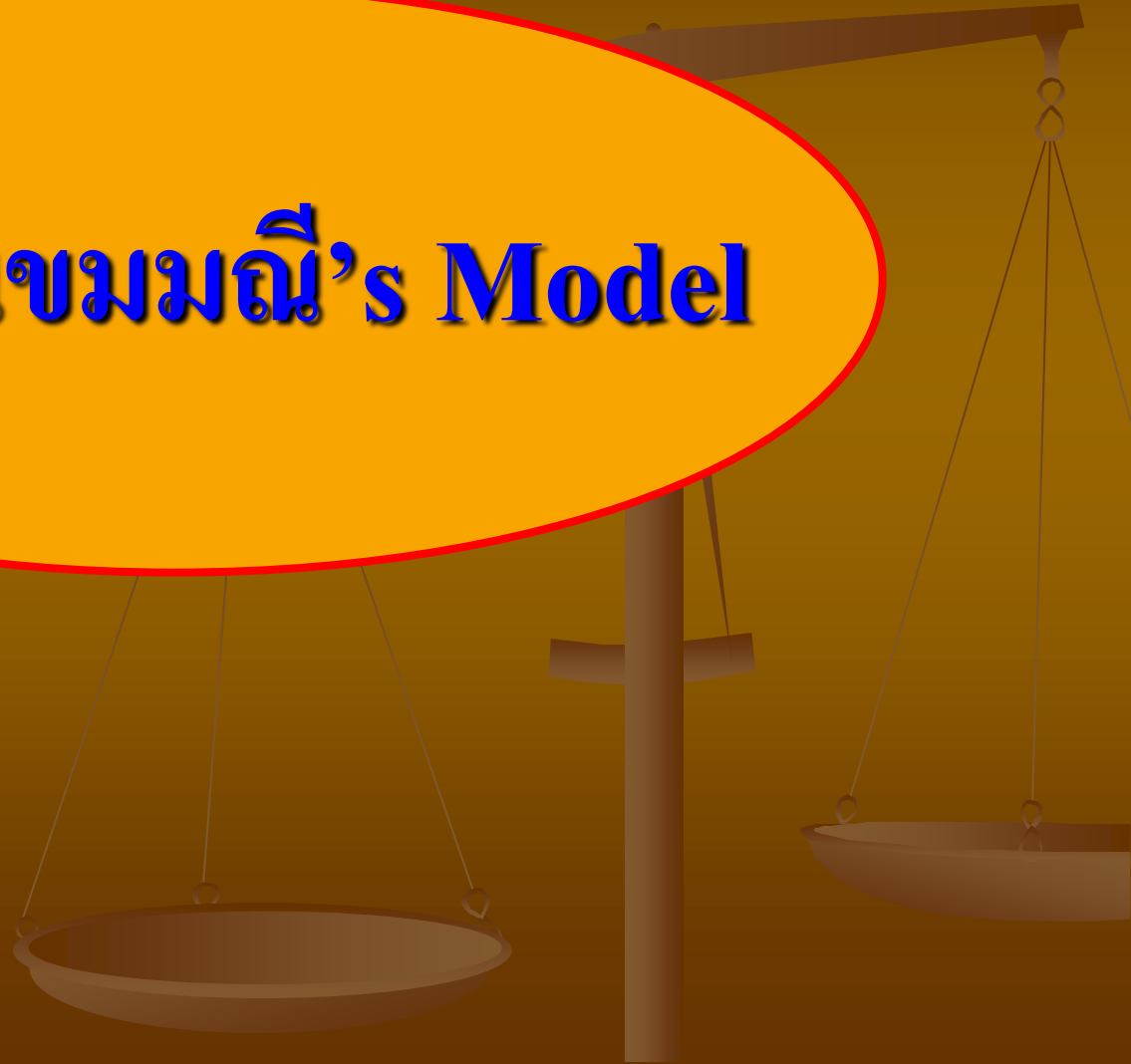
ระบบการประเมิน

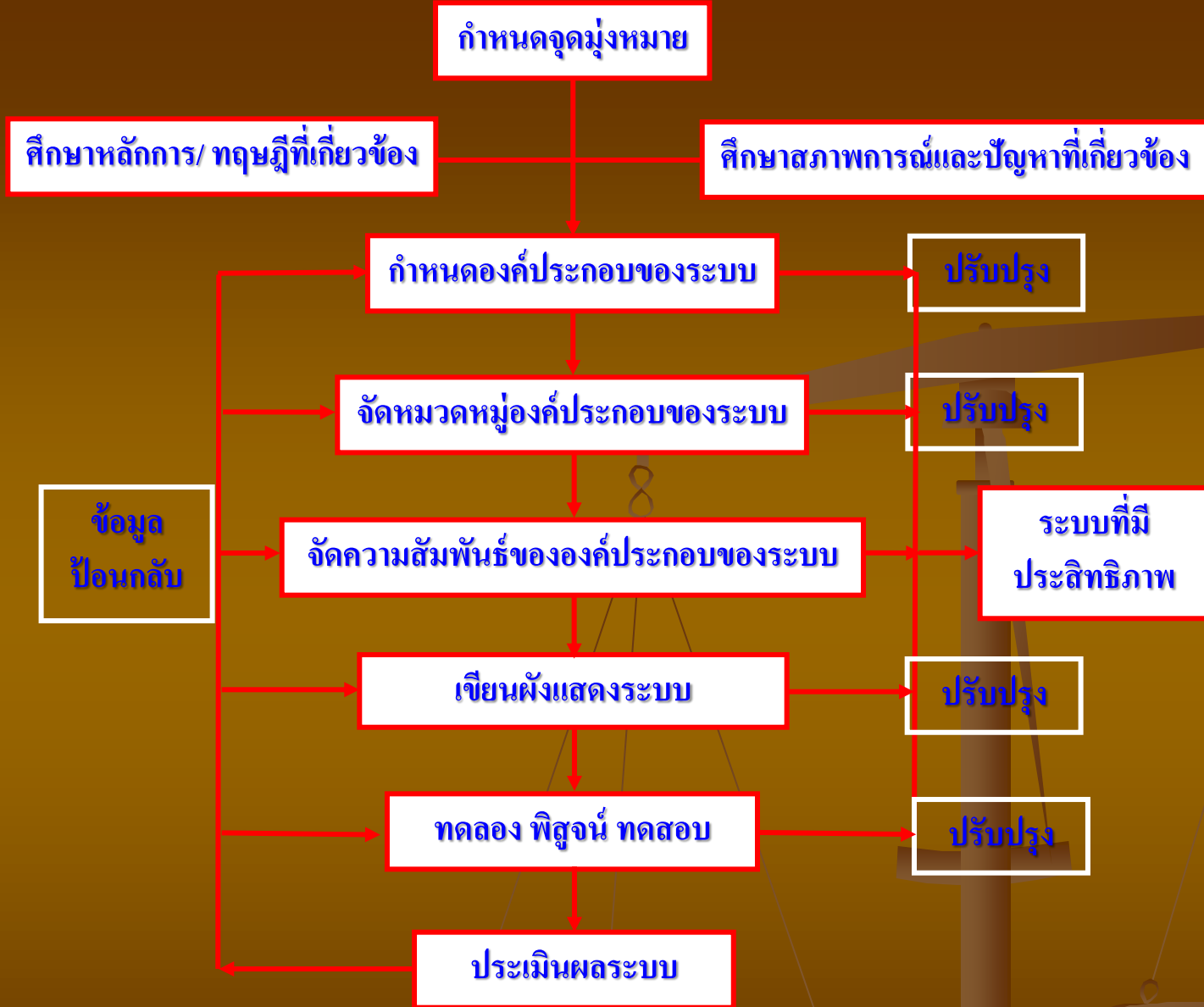
หลักสูตร

- การวางแผนการประเมินหลักสูตร
- การเก็บข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- การรายงานข้อมูล

แผนภาพรูปแบบการสอนของวิชัย วงษ์ใหญ่
(วิชัย วงษ์ใหญ่, 2535, หน้า 89)

ทฤษฎี แฮมมิลี's Model





แผนภาพรูปแบบการสอนของทิสนา แวมมณี
 (ทิสนา แวมมณี, 2552, หน้า 204)

รูปแบบการสอนคืออะไร?

หมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่
ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ
ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อ
ต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการ
เรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่
สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี
ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอน จึงจำเป็นจะต้องมี
องค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการสอน

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นฐาน หรือเป็นหลักของรูปแบบการสอนนั้น ๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบ หรือกระบวนการนั้น ๆ

องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการสอน

4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

(ทิสนา แคมมณี, 2548, หน้า 222)

สรุปรูปแบบการสอนคือ?

ทิสนา แคมมณี (2552) กล่าวว่า

รูปแบบการสอน คือ สภาพลักษณะของการเรียนการสอน ที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน

รวมทั้งวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือรูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

Individual Work

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการ
พัฒนาหลักสูตร และรูปแบบในการพัฒนา
หลักสูตร

ให้ น.ศ สรุปรูปแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนา
หลักสูตรเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนา
หลักสูตรของตัวเอง น.ศ เอง





SSRU.ac.th

Live like you will die tomorrow,
learn like you will live forever.

ใช้ชีวิตเหมือนมันจะสิ้นสุดลงวันพรุ่งนี้,
เรียนรู้ให้เหมือนชีวิตจะไม่มีวันจบลง.

